

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo / Jana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vank četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din. za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 Din za vsako peti vrsto. Priloge stanje poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Pred resnimi koraki.

Obup in nevzdržno stanje tirata državno uradništvo do najskrajnejših konsekvenc.

Te dni sta se zganili resno tudi obe centrali učiteljskega stanu v Beogradu, učiteljsko in profesorsko Udruženje.

Glavni odbor Udruženja Jugoslovanskega učiteljstva je izročil 15. t. m. predsedstvu narodne skupščine vladi in prosvetnemu ministru predstavko, v kateri opozarja na težki in uprav bedni položaj nastavljenecv ljudskih šol.

V spomenici, ki je precej obširna, zahteva naj se hkrati s profesorskim vprašanjem reši in izboljša tudi položaj ljudskošolskega učiteljstva.

Udruženje zahteva, naj se to izboljšanje izvede v znižu resolucij, ki jih je sprejel glavni odbor Udruženja jugoslovanskega učiteljstva in poslal vladi.

Ako vlada ne bo upoštevala teh upravičenih zahtev, bo sklicalo Udruženje velik shod vsega učiteljstva iz države, na katerem se bo sklepalo o nadaljnjem postopanju ljudskošolskega učiteljstva.

Mnogo dalj je že zadeva profesorjev. Oni so že sklenili da izstopijo iz državne službe, starejši se pa puste upokojiti, če vlada ne bo takoj ugodila njihovim zahtevam. Predložili so vladi točne zahteve.

Vlada se je na večih sejah ministrskega sveta bavila s tem vprašanjem.

Dne 19. t. m. so dobili člani Udruženja profesorjev v Beogradu od prosvetnega ministarstva akt, v katerem se zagotavlja, da bodo njihove zahteve rešene obenem z uradniškimi sploh.

Profesorji so nato sklicali zbor, na katerem so glasovali, ali naj stopijo v stavko že 21. t. m. ali šele po kongresu, ki se vrši enkrat pozneje. Pri tozadnem glasovanju je prodrli predlog, naj se stavka začne že 21. maja.

Koraki, do katerih je vlada pritirala, lahko rečemo naidéalnejši stan med vse-

mj stanovi so znak skrajno nezdravih razmer.

Kako se bo stvar razpletla, je težko reči. Eno je gotovo: da je uradniška kriza danes državna kriza ali pa obratno.

Veliko zaslugo za državo bo imela dotična skupina, ki jo bo rešila ugodno.

Gorje pa, če je ne bo rešila čimprej, ker kupa trpljenja je polna do vrha in grozi prikipetati čez rob — v škodo državi.

Kakor so bili sklenili, so profesorji v Beogradu podali 21. t. m. ostavko na državno službo. Do sedaj je podalo ostavko nad 800 profesorjev. Ostavke so došle iz vseh delov države. Po deželi so nekatere gimnazije, na katerih so podali ostavke vsi profesorji in ravnatelji. Posebno ogorčeni so profesorji proti vladi, ker jim očita, da so protidržavni, ker prosijo — kruha.

Pokretu se pridružujejo tudi vseučiliški profesorji, ki smatrajo da filozofska fakulteta ni potrebna, ako ni gimnazij. V Beogradu so zatvorjene vse gimnazije, razen velike gimnazije.

Ministrski svet se je pričel resno baviti s profesorskim vprašanjem.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Dalje.)

II. Poročilo tajnikovo.

Tajnik obžaluje, da ni mogel dobiti od vseh pokrajinskih poverjeništav točnih podatkov, ker še niso imela poverjeništva svojih pokrajinskih skupščin. Povdarja veliki razmah UJU. Dočim je bilo na tem temelju v minulem letu udruženega okoli 5500 učiteljstva, ga je sedaj nad 8000, in to je dobra polovica vsega učiteljstva v državi. Zato lahko verno in zaupno gledamo v bodočnost, ko bo udruženo vseh 16.000 naših tovarišev in tovarišic in bodo zaradi tega marsikake

prilike drugačne kot so danes. — Izvršilni odbor je imel 27 sej, na kojih so se reševale tekoče zadeve Udruženja. Opozarja na člen 8. Pravil UJU, po katerem občejujo okrajna društva s centralo potom svojih poverjeništav proti čemur pa greše posamezna društva skoro vseh pokrajin. To je protivno pravilom in se tako uprave poverjeništav zapostavljajo. — Nered je tudi pri načinu plačevanja članarine, ki se ponekod plačuje za pol leta pa tudi mesečno. Člen 30. pravil jasno govori, da se plačuje članarina za vsakega člana letno, pa naj je vstopil začetkom ali koncem leta. — Zatem obvešča o številčnem pregledu društev in članstva. UJU poverjeništvo Beograd ima 101 društvo in 2143 članstva; poverjeništvo Ljubljana 32 društev in 2439 članov; poverjeništvo Split 12 društev, 653 članov; poverjeništvo Sarajevo 27 društev, 82 članov; poverjeništvo Zagreb 41 društvo, 1700 članov. Ako se upošteva, da 30—40 društev iz Srbije in 7—8 društev iz Vojvodine še ni vpisalo svojih članskih izkazov lahko računamo na letošnji končni pregled

200 okrajnih društev z 10.000 člani, kar odgovarja lanski članarini 48.000 Din.

Govori o podrobnem delovanju okrajnih društev, ki so obdržavala predavanja pedagoške vsebine, stavila resolucije, predloge itd., ki so se objavljali deloma v »Nar. Prosv. deloma so se izročali kompetentnim faktorjem. Povsod se je povdarjalo slabo materialno stanje, ki je danes povsod enako od Ljubljane do Bitolja, od Timoka do Jadrana. — Druga splošna zahteva je tudi, da se popravi krivica, ki jo trpe poročene učiteljice s polovičnimi dnevnici. — Tretji postulat je bil, da se omogoči nadaljna izobrazba učiteljstva na vseučilišču.

Predsednik Stanković se zahvaljuje za podano poročilo, osobito, ker opraviča tajnik začasno svojo funkcijo poleg svoje šolske dolžnosti in književnega delovanja. — V nastali debati se govori o poročilu za glavno skupščino, v katerem bi se tiskala imena vsega včlanjenega učiteljstva. Predlog pade ker bi bilo tako poročilo preobširno. — O poročilu se glasuje in se ga vzame z odobravanjem na znanje. (Dalje prih.)

12

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)

Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU. »Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev«, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.

(Dalje.)

6. V pogledu ureditve prosvetne uprave.

1. Ministrstvu prosvete kot centralni državni prosvetni upravi pripadajo v pogledu narodnih šol ti-le poglaviti upravni posli: sestava, sprememba in izpopolnitev zakona o narodnih šolah, učnih načrtov in programov, skrb za izobrazbo učiteljev in pomnožitev učiteljstva, imenovanje učiteljstva in drugih nastavljenecv, skrb za izdelovanje učil, kontrola šolskih knjig, skrb za napredek pouka in odgoje v narodnih šolah, zbiranje, urejanje in

objavljanje statističnih podatkov, skrb, da se zgradi in odpre zadostno število novih šol, da se omogoči šolanje vse za šolo dorašle mladine, in drugi upravni posli večje važnosti.

2. Vse posle administrativnega značaja kakor tudi upravne posle manjše važnosti, izvršujejo ostale šolske oblasti, kot organi ministrstva prosvete. Te so:

1. Oblastne šolske uprave.
2. oblastni šolski inspektorij.
3. okrajni šolski nadzor-niki.

LISTEK.

I. obrambo: Ne kratimo nikomur besede! Smatramo učiteljstvo za toliko razsoden faktor, da mu ne omejujemo svobode besede tudi ne v tisku. Kakor izpodirva na blagovnem trgu dobro blago vse slabše, tako morajo na duhovnem polju izpodirati dobri in zdravi nazori slabše in nezdrave, zato je napačno pri razsodnih čitateljih absolutno za tretji vsake nasprotno mnenje. Čim širši krog se oglasi k besedi, tem večja bo aktivnost v naših vrstah in temprej pridemo do enotne duhovne orientacije — zato ne jemljimo preskritično vsake nasprotno smeri in mnenja. Spoznati moramo tudi nazore, s katerimi se morebiti ne strinjamo, če jih hočemo ovrči. Glejmo, da se potem razčisti zadeva — stvari v dobro. Več nam škodujejo oni, ki so pasivni v naših vrstah in pri našem javnem delu, ker teh je žal — premnogo. Uredništvo.

Cenjeni gosp. tovariš-urednik!

Odkritosrčno besedo naslavljam na Vas, ker vem, da niste tesnosrčni in tudi ne dovomite o mojih čistih nagibih, ter da se ne bojim zamere.

Predzadnje tri številke (17., 18. in 19.) lista sem čital z veliko nejevoljo.

Nisem preveč občutljiv, a zapored tri članke po mojem mnenju pri vsej načelni svoji liberalnosti ne bi smeli priobčiti brez pridržka ali pristavka. To zahtevajo oziri na nas, ki nas ni malo in ki takega pisanja ne odobravamo, kot sta ona dva dopisa z dežele (v štev. 17. in 18.) v našem stanovskem glasilu. Politični deci — stari in mladi — ki misli z donkišotskimi metodami in s pomočjo policajev uspeti napram klerikalizmu, želim veliko uspeha, a naj nam ne vsiljuje svojih nazorov v stanovskem listu, saj so ji na razpolago v ta namen politični listi.

Nekaj povsem drugega je s tretjim člankom, podlistkom, v predzadnji (19.) številki, kjer ugleden tovariš in marljiv delavec na kulturnem polju kritično ocenjuje Pedagoški Zbornik za 1. 1922.

Ta članek me je v resnici pogrel, zakaj nisem še doživel da bi se naše stanovsko glasilo postavilo v nasprotje s težnjami, ki so skupne naprednemu učitelstvu celega sveta, s težnjami po višji, temeljitejši splošni in stanovski izobrazbi, enakovredni izobrazbi raznih akademskih poklicev, s težnjami, o katerih sem globoko uverjen, da prej ne ponehaio preden se jim ne ugodí. Za nas deluje čas, kajti naša zahteva ne izvira iz ozirov na stanovski ugled, ampak iz spoznanja, da je treba učitelju — in predvsem učitelju na deželi — boljše usposobljenosti za njegovo kulturno misijo med narodom.

* Pri obeh prvih člankih je zgoraj označba, da sta članka izšla izven uredništva. — Uredn.

* Pri tem članku je avtor podpisan, kar daje članku subjektiven značaj, ki se krije ali pa ne krije z oficioelno smerjo lista. Primerjaj odgovor na to kritiko v zadnji štev. Uč. Tov. — Uredn.

Zahtevo po akademski izobrazbi si je danes že osvojila večina slovenskega učiteljstva in prav resno se razpravlja o tem vprašanju tudi med hrvaškimi in srbskimi tovariši. (Opozarjam na zadnje številke Prosvete, kjer dr. Paja Radosavljević podaja obširno in kljub nekatereim stvarnim netočnostim in pogreškom zanimivo poročilo o reševanju predmetnega vprašanja v Nemčiji). Zato je treba nač breznogojno zahtevati, da se že vsak ki posega v diskusijo o tem predmetu, vsaj površno seznani s problemom v celoti z zadevnim slovstvom, z nameni in cilji tega gibanja, zato se ne bi smelo zgoditi, da bi kdo skušal odpraviti celo zadevo z nekaterimi cenimi površnimi trditvami in povrh še morda hotel predstavljati svoje mnenje kot mnenje slovenskega učiteljstva in temu pritisniti

pred svetom pečat ignorantstva na čelo.

Kakor malo sem računal s tem, da zavzame naš stanovski tisk protivno stališče napram zahtevi po akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva, tako malo sem dvomil, da bo treba trdovratnega boja, da postane ta zahteva v naši javnosti popularna. Po mojem mnenju je ni zlahka inteligence na svetu, ki bi bila tako kot naša zamrežena v tradicije in predsodke, tako zaverovana v ideje in nazore preteklosti tako malo zmožna pojmiti nalogo sedanjosti, ki bi pa pri vsem tem duševno tako malo koreninila v lastnem narodu. O priliki lanske šolske debate v našem časopisu mi je postalo to bolj kot kdaj prej očitno.

Dozdeva se mi da smo na najboljši poti, da se duševno docela zabulimo in postanemo pravcati novodobni kulturni feaki živeči svoje samozadovoljno, patriarhalno življenje brez stika s širnim svetom. Naš inteligenčni naraščaj kmalu ne bo več obvladal nobenega svetovnega jezika, študij v inozemstvu je predrag — ostaja nam kot edini naš up, kot edini duhovni regenerators, posredovalec med duhovnim svetom zunaj naših tesnih

* To se ni zgodilo in ne identificirati subjektivnih mnenj z oficioelno smerjo tiska, ki mu dajejo direktive pokrajinske skupščine in oficioelno programatično stališče učiteljstva. — Uredn.